

Projekt zrealizowano ze środków finansowych budżetu państwa

NEWSTLETTER NR 4

Zrealizowany w ramach projektu "Prowadzenie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz wykonywanie zadań z zakresu edukacji prawnej w roku 2023"

Artykuł nr 1

„Darowizna - podstawowe zagadnienia”

Darowizna to umowa polegająca na nieodpłatnym przekazaniu danego składnika majątku na rzecz drugiej osoby. Podstawowe zasady uregulowane zostały w przepisach Kodeksu Cywilnego, w art. 888 - 890. Zgodnie z przepisem art. 888 § 1 Kodeksu Cywilnego, przez umowę darowizny darczyńca zobowiązuje się do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego kosztem swego majątku. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że nieodpłatność świadczenia polega na tym, że darczyńca nie otrzymuje w zamian za swoje świadczenie jakiegokolwiek świadczenia od obdarowanego, a więc należy uznać, że jest to umowa nieodpłatna i jednostronnie zobowiązująca.

Przedmiotem darowizny mogą być m.in. nieruchomości, jak i ruchomości, w tym pieniądze.

W przypadku rzeczy ruchomych, zawarcie umowy darowizny, co do zasady, nie wymaga zachowania żadnej szczególnej formy. Darowizna staje się ważna na skutek spełnienia świadczenia przez darczyńcę i przyjęcia darowizny (nawet w sposób dorozumiany) przez obdarowanego. Jak wskazuje się w orzecznictwie sądów powszechnych, *"wydanie rzeczy ruchomej stanowiącej przedmiot darowizny może nastąpić przez jej fizyczne przekazanie obdarowanemu"*.

W przypadku zaś nieruchomości (dotyczy to nieruchomości gruntowych niezabudowanych, w tym np. rolnych, nieruchomości gruntowych zabudowanych budynkami mieszkalnymi lub innymi, nieruchomości lokalowych itd.), umowa darowizny wymaga zachowania formy aktu notarialnego (tak jak w przypadku każdego rozporządzenia nieruchomościami w myśl ogólnych zasad Kodeksu Cywilnego - pod rygorem nieważności). W takim wypadku, oświadczenie darczyńcy powinno być złożone w formie aktu notarialnego.

"Prowadzenie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz wykonywanie zadań z zakresu edukacji prawnej w roku 2023"

Projekt zrealizowano ze środków finansowych budżetu państwa

W tym miejscu należy zwrócić uwagę na obowiązki podatkowe związane z otrzymaniem darowizny (bez względu na przedmiot darowizny i formę jej zawarcia). Zgodnie z przepisami ustawy o podatku od spadków i darowizn, opodatkowaniu podlega nabycie przez osoby fizyczne własności rzeczy znajdujących się na terytorium RP lub praw majątkowych wykonywanych na terytorium RP tytułem darowizny (art. 1 pkt 1 ust. 2 ustawy).

Obowiązek podatkowy powstaje, przy nabyciu w drodze darowizny - z chwilą złożenia przez darczyńcę oświadczenia w formie aktu notarialnego, a w razie zawarcia umowy bez zachowania przewidzianej formy - z chwilą spełnienia przyrzeczonego świadczenia.

Jednakże, zwalnia się od podatku nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych przez małżonka, zstępnych, wstępnych, pasierba, rodzeństwo, ojczyma i macochę (czyli najbliższą rodzinę), jeżeli zgłoszą nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych właściwemu Naczelnikowi Urzędu Skarbowego w terminie 6 m-cy od dnia powstania obowiązku podatkowego, tj. od dnia zawarcia umowy darowizny. Oznacza to, że w przypadku dopełnienia formalności w Urzędzie Skarbowym poprzez złożenie odpowiedniego formularza, w terminie, darowizna dokonana w najbliższej rodzinie jest całkowicie zwolniona od podatku - bez względu na jej wartość.

Na koniec należy zaznaczyć, że istnieje również tzw. "kwota wolna od podatku", której wysokość określa przepis art. 9 ust. 1 ustawy o podatku od spadków i darowizn. Po nowelizacji przepisów, obowiązującej od dnia 1 lipca 2023r., kwota wolna od podatku znacznie wzrosła i wynosi aktualnie 36.120 zł - jeżeli nabywcą jest osoba zaliczona do I grupy podatkowej. W przypadku nieprzekroczenia wskazanej kwoty, obdarowany, nawet pomimo niezłożenia odpowiedniego zeznania do Urzędu Skarbowego, nie będzie zobowiązany do uiszczenia podatku od spadków i darowizn. Należy jednak pamiętać, że jeżeli darowizna od tej samej osoby następuje więcej niż jeden raz, do wartości ostatnio nabytych dolicza się wartość darowizn nabytych dotychczas od tego samego darczyńcy w roku, w którym nastąpiło ostatnie nabycie, i w okresie 5 lat poprzedzających ten rok.

**Opracowano na podstawie: treści wyroku SN z 23.09.2004 r., III CK 382/03, OSNC 2005/7-8, poz. 147, przepisów ustawy z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny (Dz.U.2023.1610 t.j. z dnia 2023.08.14, przepisów ustawy z dnia 28 lipca 1983r. o podatku od spadków i darowizn.

radca prawny Władysław Pason

"Prowadzenie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz wykonywanie zadań z zakresu edukacji prawnej w roku 2023"

Projekt zrealizowano ze środków finansowych budżetu państwa

Artykuł nr 2 „Odwołanie darowizny”

Zgodnie z przepisem art. 898 § 1 Kodeksu cywilnego, darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności.

Odwołania darowizny dokonuje darczyńca poprzez złożenie obdarowanemu oświadczenia o jej odwołaniu, które sporządza się na piśmie i które należy obdarowanemu doręczyć.

Jak zostało wskazane powyżej, darowizna jest umową nieodpłatną i jednostronnie zobowiązująca. W związku z powyższym, również oświadczenie o odwołaniu darowizny jest czynnością jednostronną darczyńcy. Jednakże, darowizna jest czynnością prawnie doniosłą więc do jej skutecznego odwołania nie może więc dojść z dowolnych przyczyn lub w ogóle bez powodu, kierując się całkowitą uznaniowością, zmianą decyzji, planów, etc.

By mówić o skutecznym odwołaniu darowizny, musi zostać spełniona przesłanka wskazana w powyższym przepisie, a mianowicie obdarowany musi dopuścić się względem darczyńcy rażącej niewdzięczności. Wypada też wskazać, jakie okoliczności i zachowania obdarowanego o niej świadczą.

Co do pojęcia rażącej niewdzięczności, przepisy Kodeksu Cywilnego nie wskazują wprost jej definicji. Jak przyjmuje się jednak w doktrynie i orzecznictwie sądów powszechnych: *"Zachowanie obdarowanego nosi znamiona rażącej niewdzięczności, jeżeli podjęte zostało świadomie, w nieprzyjaznym wobec darczyńcy zamiarze, ze znacznym nasileniem złej woli i nie daje się pogodzić z wymogiem szacunku i pozytywnego stosunku wobec darczyńcy ze względu na dokonaną darowiznę. Może to być czyn godzący w osobę lub mienie darczyńcy bądź bezpośrednio wymierzony w osobę bliską darczyńcy, jeśli jednocześnie godzi w darczyńcę. Nie uzasadnia odwołania darowizny zachowanie obdarowanego, które nie wykracza poza granice zwykłych przypadków życiowych konfliktów, choćby nawet było umyślne"* (tak w komentarzu do Kodeksu Cywilnego, Balwicka-Szczyrba Małgorzata (red.), Sylwestrzak Anna (red.), Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany, Opublikowano: LEX/el. 2023).

"Prowadzenie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz wykonywanie zadań z zakresu edukacji prawnej w roku 2023"

Projekt zrealizowano ze środków finansowych budżetu państwa

Opisywane, naganne zachowanie (stanowiące przejaw rażącej niewdzięczności obdarowanego) może być podstawą odwołania darowizny, jeżeli nastąpiło przed złożeniem oświadczenia o odwołaniu, ale już po zawarciu umowy darowizny. Darowizna nie może być także odwołana po upływie roku od dnia, w którym uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego.

Odwołanie darowizny, złożone w formie jednostronnego oświadczenia darczyńcy powoduje powstanie obowiązku obdarowanego do przeniesienia z powrotem na darczyńcę przedmiotu darowizny. W celu wywiązania się z tego obowiązku obdarowany zawiera z darczyńcą umowę przenoszącą. W praktyce, jeżeli chodzi o nieruchomości, po złożeniu oświadczenia o odwołaniu, strony umowy darowizny muszą udać się do notariusza by podpisać akt notarialny o zwrotnym przeniesieniu własności nieruchomości, z powrotem na darczyńcę. W przypadku sporu, gdy obdarowany nie godzi się na zwrot darowizny i odmawia obowiązku zwrotu przedmiotu darowizny/kwestionuje podane przyczyny odwołania darowizny, darczyńca może dochodzić swoich praw na drodze sądowej. Służy temu powództwo o zobowiązanie obdarowanego do złożenia oświadczenia woli o zwrocie darowizny. W wyniku pozytywnego rozstrzygnięcia sprawy, orzeczenie Sądu zastępuje oświadczenie woli obdarowanego o zwrotnym przeniesieniu nieruchomości – stąd na podstawie wyroku można m.in. dokonać zmiany w księdze wieczystej nieruchomości.

W przypadku innych przedmiotów (rzeczy ruchomych), czy też pieniędzy, po wydaniu wyroku w myśl powyższych rozważań, przedmiot co do zasady z powrotem stanowi własność darczyńcy, jednak rzadko kiedy wraca do niego fizycznie. Wówczas darczyńca może wytoczyć przeciwko obdarowanemu powództwo o zwrot i wydanie rzeczy/ powództwo o zapłatę a podstawą jego roszczenia będzie otrzymany wcześniej pozytywny wyrok w sprawie o zobowiązanie obdarowanego do złożenia oświadczenia woli o zwrocie darowizny.

**Opracowano na podstawie przepisów ustawy z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny (Dz.U.2023.1610 t.j. z dnia 2023.08.14, Komentarza do Kodeksu Cywilnego, Balwicka-Szczyrba Małgorzata (red.), Sylwestrzak Anna (red.), Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany, Opublikowano: LEX/el. 2023

radca prawny Władysław Pasoń

"Prowadzenie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz wykonywanie zadań z zakresu edukacji prawnej w roku 2023"